

Datum

2019-08-06

Vår referens

Helena Hansson

Utvecklingssekreterare

helena.hansson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Motion från Torbjörn Tegnhammar (M) om aktivitetskrav vid försörjningsstöd, STK-2019-668 ASN-2019-7490

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har berett arbetsmarknads- och socialnämnden tillfälle att inkomma med yttrande avseende motion om aktivitetskrav vid försörjningsstöd.

Arbetsmarknads- och socialnämnden ställer sig positiv till att frågan om kraftfulla insatser för att möjliggöra för personer som beviljas försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl ska kunna ta sig in på arbetsmarknaden uppmärksammas.

Mot bakgrund av att ansvaret för frågan är fördelat både mellan stat och kommun, och inom kommunen mellan olika nämnder i Malmö stad är det viktigt att understryka att arbetsmarknads- och socialnämnden är en av flera aktörer som kan bidra med viktiga delar av en helhetslösning.

Förvaltningen bedömer att frågans komplexitet behöver belysas utifrån ansvarsfördelning och gällande lagstiftning. Ekonomiskt bistånd beviljas inte kravlöst, stöd för bedömningar finns att hämta i förarbeten och rättspraxis. Arbetslösa personer måste stå till arbetsmarknadens förfogande vilket bland annat inkluderar att delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder samt ta del av kompletterande kommunala arbetsmarknadsåtgärder om så bedömts lämpligt.

Antalet Malmöbor som är inskrivna vid arbetsmarknadsavdelningen har ökat med 70 procent vid en jämförelse mellan perioden januari till maj 2019 och motsvarande period 2017.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden godkänner yttrandet avseende motion om aktivitetskrav vid försörjningsstöd enligt förvaltningens förslag.
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden skickar yttrandet till kommunstyrelsen.
3. Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslår kommunstyrelsen anse motionen vara besvarad.

Beslutsunderlag

- Följebrev Motion från Torbjörn Tegnhammar (M) om aktivitetskrav vid försörjningsstöd, STK-2019-668
- Motion från Torbjörn Tegnhammar (M) om aktivitetskrav vid försörjningsstöd

- G-Tjänsteskrivelse ASN 190827 Motion från Torbjörn Tegnhammar (M) om aktivitetskrav vid försörjningsstöd
- Förslag till yttrande - Motion av Torbjörn Tegnhammar (M) angående aktivitetskrav vid försörjningsstöd
- Bilaga A Process för inskrivning på arbetsmarknadsavdelningen 18-29 år
- Bilaga B Process för inskrivning på arbetsmarknadsavdelningen 30 år +

Beslutsplanering

ASN presidieberedning 2019-08-07

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2019-08-15

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2019-08-27

Ärendet

Aktuell motion

Stadskontoret har sänt motion av Torbjörn Tegnhammar (M) angående aktivitetskrav vid försörjningsstöd till arbetsmarknads- och socialnämnden för yttrande. Sista svarsdatum är 2019-09-03.

Motionären beskriver att utanförskap måste brytas och att det behövs kraftfulla åtgärder. Den som uppbär försörjningsstöd måste enligt motionären mötas av ett tydligt erbjudande från Malmö stad med ett individuellt anpassat paket av åtgärder som syftar till att personen ska ta sig in på arbetsmarknaden. Malmö stöd måste därför erbjuda, men också ställa krav på att den som uppbär försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl ska delta på heltid i aktiviteter som syftar till att få personen i arbete. Det kan röra sig om svenskundervisning, gymnasiestudier eller yrkesutbildningar. Motionären beskriver att bland annat Växjö och Solna är exempel där man med hjälp av individualiserade heltidsåtgärder kraftigt lyckats sänka beroendet av försörjningsstöd i kommunen.

Motionären yrkar **att** kommunfullmäktige uppdrar åt arbetsmarknads- och socialnämnden att införa krav på om att på heltid delta i aktiviteter som syftar till att komma i arbete för dem som uppbär försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl.

Försörjningshinder i Malmö maj 2019

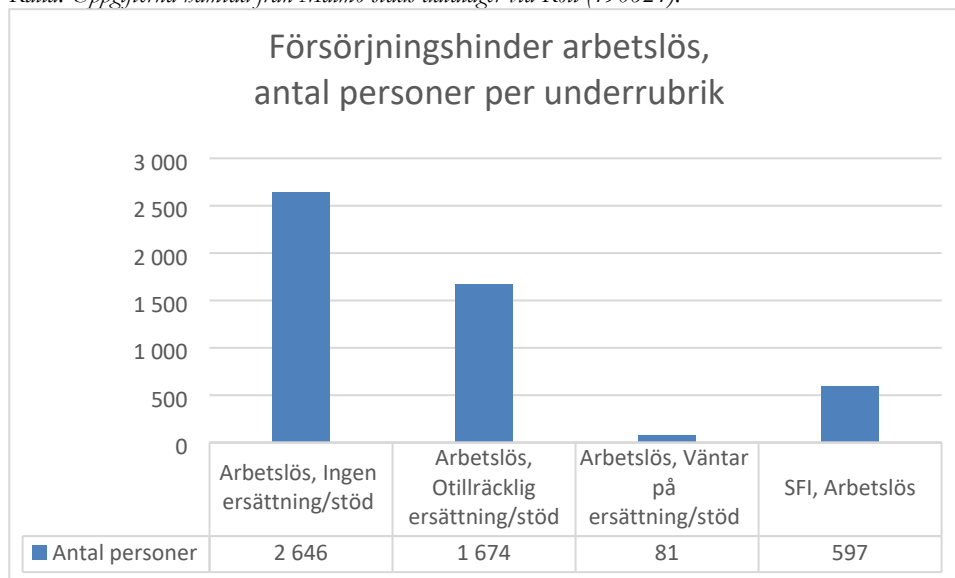
I maj 2019 beviljades totalt 9608 hushåll ekonomiskt bistånd. Cirka vart fjärde hushåll som beviljades ekonomiskt bistånd omfattade två vuxna som gemensamt ansöker om bistånd. I samband med att beslut om att bevilja ekonomiskt bistånd fattas, har socialsekreteraren också att registreras så kallat försörjningshinder för den, eller de personer som bistånd avser. Med försörjningshinder avses orsaken till att en person är förhindrad att försörja sig själv och i vissa fall sin familj och därmed behöver ekonomiskt bistånd. Registrering av försörjningshinder görs med stöd av instruktion för registrering av försörjningshinder och ändamål med ekonomiskt bistånd från Socialstyrelsen.¹ Arbetslöshet är den vanligaste bakomliggande orsaken till att personer beviljas ekonomiskt bistånd och registrerades som försörjningshinder för 4998 personer i maj 2019.

¹ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2017-1-26.pdf>

Försörjningshinder arbetslös registreras med fyra underrubriker Arbetslös, ingen ersättning/ stöd, Arbetslös otillräcklig ersättning/ stöd, Arbetslös väntar ersättning/ stöd samt Arbetslös som studerar SFI (svenska för invandrare). Proportionerna mellan underrubrikerna framkommer i diagrammet nedan.

Diagram 1. Registrerade försörjningshinder Arbetslös + underrubrik per person som beviljats ekonomiskt bistånd i Malmö stad maj 2019, organisationsgren ekonomiskt bistånd.

Källa: Uppgifterna hämtad från Malmö stads datalager via Koll (190624).

Ansvarsfördelning inom Malmö stad gällande arbetsmarknads- och vuxenutbildningsfrågor

Kopplat till frågeställningarna i motionen beskrivs nedan vad som är beslutat av kommunfullmäktige i Malmö stad avseende kommunstyrelsens, arbetsmarknads- och socialnämndens samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens reglementen.

Kommunstyrelsen ska ansvara för stadens arbete att skapa goda förutsättningar för en positiv tillväxt inom näringslivet. Kommunstyrelsen ska även ansvara för stadens strategiska arbetsmarknadspolitik.²

Under arbetsmarknads och socialnämnden samlas kunskap och kompetens kring nämndens målgrupper samt i arbetsmarknadsfrågor. Nämndens verksamhet ska sträva efter att möjliggöra självförsörjning för människor i Malmö stad. Arbetsmarknads- och socialnämnden ansvarar för utförande och uppföljning av Malmö stads arbetsmarknadsinsatser.

Nämnden svarar också för hanteringen av överenskommelse mellan stat och kommun inom arbetsmarknadsområdet. I arbetsmarknads- och socialnämndens reglemente anges också att kommunstyrelsen ansvarar för den strategiska kommunala arbetsmarknadspolitikerna samt att

² § 9 Reglemente för Malmö kommunstyrelse

<https://malmo.se/download/18.270ce2fa16316b5786cd724/1526991749288/Kommunstyrelsen.pdf>

nämnden ansvarar för rekrytering av personer i hemkommunen enligt regelverket om studiestartsstöd. Under rubriken Uppgifter enligt andra författningar anges vidare att nämnden ansvarar för att fullgöra andra kommunala uppgifter som berör nämndens målgrupp – undantaget vad som ålagts andra nämnder och myndigheter att fullgöra.³

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ansvarar för gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna samt verkställighet av beslut om korttidstillsyn för vissa funktionsnedsatta gymnasieelever. Kring kommunal vuxenutbildning anges särskilt att gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ansvarar för att vuxna genom kommunal vuxenutbildning får möjlighet att stödjas och stimuleras i sitt lärande, att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling.

Nämnden ansvarar för att utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar och att de som fått minst utbildning prioriteras.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ansvarar också för att handlägga ärenden om tillhörighet till målgruppen enligt lagen och förordningen om studiestartsstöd.⁴

Socialtjänstlagen – förutsättningar för att vara berättigad till bistånd

Socialtjänsten beviljar inte ekonomiskt bistånd kravlöst. Den enskilde har i första hand ett eget ansvar för sitt liv. I det ingår att efter förmåga bidra till sin försörjning, till exempel genom förvärvsarbete. Vilka krav som kan ställas på den som ansöker om bistånd har utvecklats genom förarbeten och rättspraxis, vilket kommit till uttryck i Socialstyrelsens allmänna råd. Kraven har dessutom en nära koppling till de krav som kan ställas på den som får sin ersättning från arbetslöshetsförsäkringen.

För att en person ska kunna bedömas ha rätt till ekonomiskt bistånd vid arbetslöshet är ett grundläggande krav i socialtjänstlagen att den enskilde står till arbetsmarknadens förfogande vilket från och med 1 juli 2016 även står preciserat i socialtjänstlagen (2001:453)⁵. Det är i socialtjänstlagens 4 kap. 1 § som individens rätt till bistånd regleras. Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och sin livsföring i övrigt.

4 kap 1 § Socialtjänstlagen

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Den som inte kan försörja sig men som kan arbeta har rätt till försörjningsstöd enligt första stycket om han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande. Om det finns godtagbara skäl har den

³ §§ 1,2 och 22 Reglemente för arbetsmarknads- och socialnämnden
<https://malmo.se/download/18.1d78cdc3167bce2fb368964/1547211927880/Arbetsmarknads-+och+socialnämnden+KF+181220.pdf>

⁴ 1 § Reglemente för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden,
<https://malmo.se/download/18.270ce2fa16316b5786cd73d/1526992005331/Gymnasie-+och+vuxenutbildningsnämnden.pdf>

⁵ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453

enskilde rätt till försörjningsstöd även om han eller hon inte står till arbetsmarknadens förfogande.

Vid prövningen av behovet av bistånd för livsföringen i övrigt får hänsyn inte tas till den enskildes ekonomiska förhållanden om rätten att ta ut avgifter för biståndet regleras i 8 kap.

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Lagtexten hade inte tidigare explicit uttryckt vilka krav som kan ställas på den som ansöker om ekonomiskt bistånd och ändringen i lagtexten blev därmed ett förtydligande av det redan befintliga kravet på den enskilde att i första hand själv tillgodose sina behov. Ändringen syftade till att förtydliga för den biståndssökande, att skapa legitimitet och tillit till systemet och till att understryka att kraven är viktiga och bidrar till en enhetlig rättstillämpning. Ändringen i socialtjänstlagen 2016 innebar också ett tydliggörande kring att det ska råda samstämmighet mellan villkoren i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och förutsättningarna för rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen.⁶

Att stå till arbetsmarknadens förfogande

Socialnämnden bör i regel kunna kräva att en enskild arbetslös verkar för att behovet av bistånd ska kunna tillgodoses på annat sätt genom att personen står till arbetsmarknadens förfogande på heltid och är villig att ta erbjudet lämpligt arbete. I kravet bör också ingå att den enskilde deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, t. ex. arbetsmarknadsutbildning, praktik eller arbetsrehabiliterande åtgärder. Även grundutbildning i svenska och så kallad arbetsökarverksamheter bör räknas hit. Angående studier anges att socialnämnden inte bör kräva att den som står till arbetsmarknadens förfogande ska börja studera eller återuppta sina studier och ta lån för att själv klara sin försörjning eller livsföring i övrigt.⁷

Genom Arbetsförmedlingen finns möjlighet för vissa arbetssökande att genomföra studier inom ramen för den individuella handlingsplan som upprättas tillsammans med Arbetsförmedlingen med bibehållen ersättning. Från och med januari 2018 infördes en utbildningsplikt för deltagare inom etableringsprogrammet. Utbildningsplikten innebär att personer i etableringsprogrammet som mot bakgrund av kort utbildning inte kan matchas mot arbete ska närma sig arbetsmarknaden genom att ta del av reguljär utbildning, svenska för invandrare samt samhällsorientering. Vid samma tidpunkt skärptes kraven på alla arbetslösa att ta del av utbildning om det bedöms vara vad som behövs för att stärka möjligheten att komma i arbete utifrån individens behov och förutsättningar. Kraven gäller utbildning som kan bedrivas inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program med aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning.

Den praxis som kommit att gälla för arbetslösa biståndssökande är i överensstämmelse med de krav som finns på den arbetslöse i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, ALF. Att stå till arbetsmarknadens förfogande innebär enligt ALF att vara

- oförhindrad att arbeta,
- beredd att ta erbjudet lämpligt arbete,
- anmäld på Arbetsförmedlingen,

⁶ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2016/03/prop.-201516136/>

⁷ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/foreskrifter-och-allmannarad/2013-3-13.pdf>

- aktivt arbetssökande, samt att
- medverka till att en individuell handlingsplan upprättas i samråd med Arbetsförmedlingen.

Socialtjänsten har också rätt att kräva att den enskilde t. ex deltar i

- arbetsmarknadsutbildning,
- arbetspraktik,
- praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet enligt 4 kap. 4 § SoL eller inom ramen för något av Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska program,
- arbetsrehabiliterande åtgärder,
- arbetssökarverksamhet, samt
- grundutbildning i svenska (sfi).

Socialtjänsten har alltid skyldighet att göra en individuell bedömning som ska utgå från den enskildes förutsättningar. Socialtjänsten behöver verka aktivt för att bistånden ska utformas så att den enskilde kan utveckla och aktivera sina egna resurser för att klara sin försörjning. Socialtjänsten har också en skyldighet att samverka med andra berörda myndigheter, där Arbetsförmedling och Försäkringskassa är exempel på viktiga samverkansaktörer.

Socialtjänsten får begära att den som får försörjningsstöd ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd via Arbetsförmedlingen. Att delta i sådan verksamhet ska vara en del i en medveten strategi som syftar till att förbättra personens förutsättningar att komma in på den ordinarie arbetsmarknaden eller en utbildning. Strategin bör preciseras i den individuella plan som socialtjänsten upprättar tillsammans med den enskilde. Socialnämnden ska enligt lag samråda med Arbetsförmedlingen innan beslut om insats. I förarbetena anges att för de personer som behöver tillfälligt ekonomiskt bistånd, eller som bedöms ha goda förutsättningar att inom rimlig tid få ett arbete eller lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd är det ej aktuellt att begära sådant deltagande.⁸ Beslut om deltagande i praktik eller kompetenshöjande verksamhet ska föregås av utredning om den enskildes förutsättningar och behov och en bedömning kring vilken verksamhet som bäst tillgodoser dessa. Insatsen eller verksamheten ska vara tidsbegränsad⁹

Arbetsmarknadspolitiken är ett statligt ansvarsområde men där kommuner tar stort ansvar genom olika insatser och stöd. Socialstyrelsen anger att socialtjänstens åtgärder inte får ersätta de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Det är inte heller meningen att enskilda ska genomföra reguljär utbildning med finansiering av ekonomiskt bistånd, vid studier finns det särskilda finansieringssystem, vilket vanligtvis innebär studiemedel via Centrala studiestödsnämnden (CSN).¹⁰ När en person deltar i något av Arbetsförmedlingens program är grunden att personen anses stå till arbetsmarknadens förfogande och har därför också har rätt till ekonomiskt bistånd om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.¹¹

Kortfattad jämförelse mellan Växjö, Solna och Malmö kommun

Folkmängden var år 2018 93 000 personer i Växjö, 81 000 i Solna och 339 000 i Malmö. Andelen

⁸ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2013-12-31.pdf> (s. 87-90)

⁹ ibid, s 91

¹⁰ ibid, s 90-91

¹¹ ibid, s 92

kommuninvånare i ålder 20 till 64 år uppgick i Växjö till 57,3 %, i Solna till 65,9 % och i Malmö till 61,6 %.¹² Ålderssammansättningen innebär att befolkning i åldersspannet 20 till 64 år är lika stor i Växjö och Solna, ca 53 000 personer i respektive kommun och cirka fyra gånger större i Malmö, 209 000 personer.

I Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) gruppering av olika kommuntyper är Växjö att betrakta som en större stad, Solna som förortskommun till storstad och Malmö som en storstad. I Socialstyrelsens öppna jämförelser för ekonomiskt bistånd används en socioekonomisk sorteringsnyckel baserad på invånarnas arbetsmarknadsanknytning och inkomst. Nyckeln omfattar en skala 1 - 8 där placering i grupp 1 indikerar låg risk och grupp 8 relativt hög risk för behov av ekonomiskt bistånd jämfört med övriga kommuner och stadsdelar. Växjö placeras på mitten av denna skala inom grupp 4, Solna med relativt låg risk för behov av ekonomiskt bistånd inom grupp 2 och Malmö med relativt hög risk för behov av ekonomiskt bistånd inom grupp 8.¹³

Arbetslöshet utgör en av de socioekonomiska bakgrundsmåtten som vägs in sorteringsnyckel ovan. Arbetslöshet så som andel av den registerbaserade arbetskraften uppgick i maj 2019 till 6,6 % i riket. I Växjö uppgick arbetslösheten för denna period till 7,3 %, i Solna till 4,1 % och i Malmö till 13,4 %. Av de arbetslösa personerna i riket ingick 48,6 % i ett arbetsmarknadspolitiskt program vid Arbetsförmedlingen. Vid jämförelse mellan de tre kommunerna var andelen högst i Växjö, 59,0 %, lägst i Solna 30,6 % och andelen arbetslösa i arbetsmarknadspolitiskt program uppgick till 45,2 % i Malmö.¹⁴

Växjö

Motionären lyfter fram Växjö och Solna som goda exempel där man med hjälp av individualiserade heltidsåtgärder kraftigt lyckats sänka beroendet av försörjningsstöd i kommunen.

I Växjö omnämner man sin modell som Växjöloftet. På kommunens hemsida beskrivs att Växjöloftet är ett trepartslöfte mellan det offentliga (Växjö kommun, Arbetsförmedlingen, Linnéuniversitetet, Länsstyrelsen), Växjöborna och arbetsgivarna. Inom ramen för Växjöloftet arbetar kommunen och statliga aktörer tillsammans med arbetsgivare och Växjöbor med målsättningen full sysselsättning och fokus på matchning och kompetensförsörjning. Genom Växjöloftet understryks myndigheternas ansvar gentemot arbetsgivarna i form av stöd och matchning och arbetsgivarens ansvar att på sin arbetsplats ta emot en eller flera Växjöbor för anställning, praktik, utbildning förlagd på arbetsplatsen och arbetsträning. I Växjöloftet ingår också Växjöbornas ansvar att aktivt söka arbete och delta i insatser som ökar möjligheterna till en anställning, men även kommunens ansvar att tillhandahålla utbildning som möjliggör för Växjöbornas att möta arbetsmarknadens behov.¹⁵

I motionen framhålls att Malmö stad måste erbjuda, men också säkerställa krav på den som uppstår försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl ska delta på heltid i aktiviteter som syftar till att få

¹² SCB, Kommuner i siffror. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/kommuner-i-siffror/#?region1=1280®ion2=>

¹³ Registerdata avseende år 2017, <https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/oppga-jamforelser/socialtjanst/ekonomiskt-bistand/>

¹⁴ Källa Arbetsförmedlingen. Siffrorna avser verksamhetsstatistik från Arbetsförmedlingen 2019-05 och är hämtade från Arbetsförmedlingens datalager.

¹⁵ <https://vaxjo.se/sidor/jobb-och-foretag/stod-till-dig-som-soker-jobb/verksamheter-som-erbjuder-arbetsmarknadsinsatser/vaxjoloftet.html>

personer i arbete. Det kan enligt motionären röra sig om svenskundervisning, gymnasiestudier eller yrkesutbildning.

Vid kontakt med förvaltningen för arbete och välfärd i Växjö framkommer att personer som söker ekonomiskt bistånd och som står till arbetsmarknadens förfogande redan i början av sin kontakt med förvaltningen träffar både en arbetsmarknadssekreterare och en socialsekreterare för utredning av ansökan och för upprättande av en individuell planering kring individens väg mot självförsörjning.

För personer som är yngre än 30 år och som saknar grundläggande gymnasiekompetens erbjuds studier i grundämnena i kombination med annan planering. Dessa studiemöjligheter erbjuds inom arbetsmarknadsorganisationen där det även finns lärare anställda. Mot bakgrund av att slutförda studier ökar chanserna till anställning och egen försörjning förespråkas ofta även reguljära studier för övriga sökande. För deltagande i reguljära vuxenstudier och yrkesutbildning har den enskilde att göra en sedvanlig ansökan om reguljär studieplats och grundregeln är att sådana studier bedrivs med studiemedel. Enhetschefen påtalar att socialtjänsten ej har lagligt stöd att kräva att arbetslösa personer som uppbär försörjningsstöd blir självförsörjande genom studier och studielån.

Solna

I Solna har man utvecklat Solnamodellen som beskrivs stå för det arbetssätt som tillämpas för att stärka individers kompetens och minska hinder för att nå arbetsmarknaden. Syftet och tillvägagångssättet med modellen är att matcha arbetsökande mot företag som har efterfrågan. Via goda kontakter med näringslivet, en god kännedom om varje persons kompetens och arbetslivserfarenhet samt möjlighet till ytterligare insatser, beskrivs Solnamodellen stärka individers chanser att hitta vägen tillbaka till arbetslivet. Arbetssättet beskrivs som väldokumenterat och framgångsrikt och omfattar att

- hitta individuella lösningar genom individuella samtal,
- ge kompetensutveckling genom lämplig utbildning och praktik,
- aktivt arbeta med nya och etablerade företagskontakter, och att
- erbjuda jobbsökarverksamhet med dataträning.

I modellen ingår olika moment som alla syftar till att ge det stöd och den hjälp som den arbetsökande behöver för att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Dessa moment är:

- introduktion
- individuella samtal och lösningar
- söka arbete
- samhällsinformation, studiebesök och seminarier
- dataträning
- utbildning
- företagskontakter och
- matchning

Malmö

Ett av syftena med genomförandet av ny organisation i Malmö stad maj 2017 var att få en starkare koppling mellan stadens insatser kring försörjningsstöd och stadens insatser inom arbetsmarknadsområdet. Den starkare koppling syftar till att effektivt erbjuda adekvata

individuellt anpassade insatser och utbildning som motsvarar behoven hos enskilda personer med långvarigt försörjningsstöd i syfte att leda till självförsörjning.

Kopplingen mellan ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsavdelningen har stärkts sedan maj 2017 och inom förvaltningen arbetar enheterna för ekonomiskt bistånd och arbetsmarknad gemensamt för att bättre främja förutsättningarna till egen försörjning. Volymmässigt hade arbetsmarknadsavdelningen under perioden januari till maj 2019 totalt 4465 personer inskrivna vilket är 70 % fler än under motsvarande period 2017.

Arbetsmarknads- och socialnämnden beslutade i mars 2018 om en definition och fastställande av principen om arbete först som anger att egen försörjning genom arbete är den primära målbilden i förvaltningens möten med Malmöbor i behov av ekonomiskt bistånd. Principen utgör grunden i förvaltningens arbete i självförsörjningsuppdraget oavsett om personen bedöms stå nära eller längre från arbetsmarknaden. I informationen till, och i möte med, enskilda biståndsmottagare är självförsörjning genom arbete utgångspunkten i den framåtsyftande planeringen och vid prövning av rätten till bistånd. Genom att arbetslösa Malmöbor med ekonomiskt bistånd möter dubbel kompetens inom arbetsmarknads- och socialförvaltningen möjliggörs tillgång till förvaltningens samlade utbud av insatser inom såväl arbetsmarknads- som socialtjänstområdet. Planeringen utgår från individens aktuella situation och förutsättningar.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer det viktigt, och arbetar aktivt för, att Malmöbor med försörjningsstöd ska erbjudas samordnade kedjor av insatser, oberoende av huvudman och att parallellitet kan råda mellan t. ex SFI-utbildning och arbetsmarknadsinsatser. Inom förvaltningen pågår ett fortlöpande och omfattande arbete på samtliga organisationsnivåer för att möjliggöra ett effektivt arbete inom ramen för självförsörjningsuppdraget.

Utöver en tydligare och mer omfattande samverkan mellan nämndens verksamheter sker även en från nämndens sida tydligare samverkan med externa parter. Ett exempel på så väl kommunintern som extern samverkan är den som bedrivs inom ramen för den strategiska överenskommelsen (SÖK) mellan Malmö stad och Arbetsförmedlingen i Malmö. En av de gemensamma målsättningarna inom överenskommelsen är att fler med försörjningsstöd ska bli självförsörjande genom arbete, studier eller annan försörjning.

Därutöver arbetar man för att I) antalet bristyrken i Malmö ska bli färre, II) andelen arbetslösa Malmöbor som börjar arbeta eller studera ska öka jämfört med året innan, III) förvärvsintensiteten (sysselsättningsgraden) för Malmös nattbefolkning ska öka mer än rikets genomsnitt, och IV) andelen elever med fullföljd gymnasieutbildning i Malmö ska öka jämfört med året innan. Förvaltningen är representerad och arbetar både inom styrgruppen för den strategiska överenskommelsen och i de fyra lokala överenskommelser som upprättats under den strategiska överenskommelsen.

De lokala överenskommelserna är;

- Lokal Dua-överenskommelse avseende samverkan för att minska ungdomsarbetslösheten (DUA-unga)
- Överenskommelse om fördjupad samverkan om nyanländas etablering (DUA-nyanlända)
- Lokal överenskommelse i Malmö gällande vissa nyanlända invandrare som omfattas av lag (2010:197) och förordning (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända

- invandrare (LÖK-etablering), samt den senast tecknade
- Lokal överenskommelse om samverkan gällande försörjningsstödstagare mellan Arbetsförmedlingen i Malmö och Malmö stad (LÖK- försörjningsstöd).

Process för inskrivning på arbetsmarknadsavdelningen

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har, med tanke på många Malmöbornas utsatta ställning på arbetsmarknaden, sett att det finns behov av att tidigare gå in och komplettera andra aktörers insatser för att skapa effektiva åtgärds paket som rustar arbetslösa personer inför arbete. I syfte att säkerställa att arbetslösa personer som söker ekonomiskt bistånd redan initialt får en inledande kontakt med såväl socialsekreterare som arbetsmarknadssekreterare fastställde förvaltningen en process som implementerades inom fokusområdet arbetsmarknad och ekonomiskt bistånd januari 2018. Undantagna i detta skede var personer som var inskrivna på heltid inom Arbetsförmedlingens Jobb- och utvecklingsgaranti eller Etableringsprogram och därmed redan hade en heltidsplanering med Arbetsförmedlingen och uppbar ersättning i form i aktivitetsstöd eller etableringsersättning.

För personer som läser SFI och för ungdomar finns särskilda sektioner där arbetsmarknadssekreterarna verkar i nära samverkan med andra relevanta aktörer för målgrupperna utöver Arbetsförmedlingen, t. ex gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen, SFI-anordnare och aktörer som teckna idéburna offentliga partnerskap (IOP) med staden. Från och med april 2018 inkluderas även personer som tidigare beviljats ekonomiskt bistånd i processen för inskrivning till arbetsmarknadsavdelningen på motsvarande sätt som nya sökande för en arbetsmarknadsplanering.

Införandet av inskrivningsprocessen är en viktig förändring med tanke på risken i Malmö stads tidigare organisation kring att personer som socialtjänsten bedömde ha behov av kommunala arbetsmarknadsåtgärder riskerade falla mellan stolarna mellan de olika förvaltningarna på grund av olika kriterier och målgruppsprioriteringar. Arbetet med självförsörjningsuppdraget inom arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedrivs nu efter tesen att alla kan med rätt stöd.

Arbetsmarknadspolitiska insatser är i grunden ett statligt ansvar men för att effektivt kunna ge personer med ekonomiskt bistånd såväl sociala insatser (om så är behövligt) som arbetsmarknadsinriktat stöd har målgrupperna för förvaltningens kommunala arbetsmarknadsinsatser utökats. Från och med april 2019 hänvisas även personer vid nyansökan, eller om personen beviljats ekonomiskt bistånd under en period, till arbetsmarknadsavdelningen, även om de ingår i Jobb- och utvecklingsgarantin eller Etableringsprogrammet. Ett fåtal undantag kring när hänvisning till arbetsmarknadsavdelningen inte är aktuellt är fastställda, t. ex vid engångsansökningar när hushållet i övrigt är självförsörjande, sökande med tungt och aktivt missbruk som omöjliggör en arbetsmarknadsplanering och sökande med 100 % sjukersättning eller pension. De nu gällande processer finns att ta del bilagorna A som avser unga vuxna upp till och med 29 år samt B för personer från 30 år och äldre.

De enskilda Malmöbornas deltagande i kommunala arbetsmarknadsåtgärder

Efter inskrivning på arbetsmarknadsavdelningen erhåller den enskilde en handläggare – arbetsmarknadssekreterare- på avdelningen. Arbetsmarknadssekreteraren erbjuder genom individuell kartläggning, motivationsarbete, stöd och coaching en fortlöpande kontakt som syftar till att progression i riktning mot arbete och självförsörjning tar fart och fortgår. En

väsentlig del i den individuella arbetsmarknadsplaneringen är att säkerställa att den enskilde har och tar möjlighet att ta del av de insatser som samhället i övrigt har att erbjuda vid arbetslöshet, primärt genom Arbetsförmedlingens utbud av insatser¹⁶. Mot bakgrund av att en stor andel av personerna med ekonomiskt bistånd har kort utbildningsbakgrund läggs stor vikt på studiemotiverande arbete med de arbetssökande då studier inom reguljära utbildningsväsendet väsentligt bidrar till att öka anställningsbarheten. Med beaktande av att Arbetsförmedlingens servicenivå avseende personliga möten mellan den arbetssökande och arbetsförmedlaren sjunkit, och sjunker, bedömer förvaltningen att ett nära stöd via arbetsmarknadssekreterare fyller en allt större funktion.

För en stor andel av de arbetssökande som har kontakt med arbetsmarknadsavdelningen utgör SFI-studier en del av heltidsplaneringen för att stärka förutsättningarna till framtida försörjning via arbete. I arbetsmarknadsplaneringen kombineras SFI-studier med t. ex. deltidspraktik i olika syften, exempelvis språkutvecklande eller yrkesorienterande, samt med coaching eller vägledning. Generellt gäller att arbetsmarknadsavdelningens samarbete med ett stort antal privata och offentliga arbetsgivare är avgörande för att framgångsrikt kunna stötta Malmöbor till arbete och egen försörjning.

Socialtjänstlagen anger att om det finns godtagbara skäl har den enskilde rätt till försörjningsstöd även om han eller hon inte står till arbetsmarknadens förfogande.¹⁷ Oavsett om försörjningshindret är bedömt vara arbetslöshet eller ej inkluderar arbetet vid enheterna för ekonomiskt bistånd att socialsekreteraren, tillsammans med den enskilde, upprättar en genomförandeplan som tydliggör individens planering och väg mot egen försörjning – för flertalet genom ett framtida arbete med lön. Förvaltningen arbetar nu aktivt med att en arbetsmarknadsplanering via arbetsmarknadsavdelningen även ingår i den genomförandeplan som upprättas tillsammans med personer som i dagsläget inte formellt står till arbetsmarknadens förfogande, t. ex. för de personer där sociala skäl eller ohälsa bedömts utgöra försörjningshindret. Syftet är att tidigt i planeringen få till parallella insatser från socialtjänst, arbetsmarknadsavdelning och t. ex. sjukvården som gemensamt syftar till att nå målbilden med egen försörjning. För dessa målgrupper är arbetsträning en av flera möjliga insatser via arbetsmarknadsavdelningen. Generellt gäller att ett tidigt och tajtare stöd kring individens arbetsmarknadsplanering bidrar till att ge en tydlig bild av individens arbetsutbud avseende styrkor och svagheter. Detta möjliggör att kompletterande insatser från t. ex. socialtjänst och sjukvård kan aktualiseras vid behov och sammanvägt med arbetsmarknadsplaneringen stärker förutsättningarna för egen försörjning.

En väsentlig del i arbetsmarknadsavdelningens arbete för att rusta enskilda Malmöbor med försörjningsstöd till stärkta förutsättningar för arbete på reguljära arbetsmarknaden är att möjliggöra åtgärdsanställningar då den enskilde utför arbete med lön. Under tolv månadersperioden juni 2018 till maj 2019 har i genomsnitt 632 personer per månad haft en åtgärdsanställning genom arbetsmarknadsavdelningen. Åtgärdsanställningar är avhängiga beslut om statliga arbetsmarknadsinsatserna och antalet åtgärdsanställningar har sedan årsskiftet sjunkit från 846 i december 2018 till 480 maj 2019. Ett annat exempel på insats är att arbetsmarknadssekreterare fortsatt följer upp, coachar och vägleder personer som genomför ordinarie utbildning med utbildningskontrakt i syfte att stärka individens förutsättningar att slutföra sin grundläggande utbildning upp till gymnasienivå.

¹⁶ <https://arbetsformedlingen.se/for-arbetssokande/stod-och-ersattning/stod-a-o>

¹⁷ 4 kap. 1 § Socialtjänstlagen

Förvaltningens överväganden

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ställer sig positiv till att frågan om kraftfulla insatser för att möjliggöra för personer som beviljas försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl ska kunna ta sig in på arbetsmarknaden uppmärksammas. Mot bakgrund av att ansvaret för frågan är fördelat både mellan stat och kommun, och inom kommunen mellan olika nämnder i Malmö stad är det viktigt att understryka att arbetsmarknads- och socialnämnden är en av flera aktörer som kan bidra med viktiga delar av en helhetslösning. Förvaltningen bedömer att frågans komplexitet behöver belysas utifrån ansvarsfördelning och gällande lagstiftning. Ekonomiskt bistånd beviljas inte kravlöst, stöd för bedömningar finns att hämta i förarbeten och rättspraxis. Arbetslösa personer måste stå till arbetsmarknadens förfogande vilket bland annat inkluderar att delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder samt ta del av kompletterande kommunala arbetsmarknadsåtgärder om så bedömts lämpligt.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer att yrkandet *att uppdrar åt arbetsmarknads- och socialnämnden att införa krav på om att på heltid delta i aktiviteter som syftar till att komma i arbete för dem som uppbär försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl* ska anses besvarat genom vad som redogörs om i förslag till yttrandet.

Ansvariga

Katarina Lindeberg Avdelningschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef